

До гармонії з природою

Чимало зусиль до роботи форуму доклав Інститут екології економіки і права на чолі з його ректором, завідувачкою кафедри позашкільної освіти НПУ ім. М.П. Драгоманова, професором **Оленою Биковською**, яка залучила до роботи талановиту та активну студентську молодь. Під час ро-

боти форуму працювали такі секції: "Екологія, політика та економіка", "Екологія, освіта і наука", "Екологія, соціум і здоров'я". Саме під час роботи секцій прозвучали актуальні доповіді, що охоплюють широкий спектр екологічних питань та можливості виживання людини у сучасному соціумі. Зокрема, науковці та студентська молодь працюють над темами, що стосуються виробництва екологічно чистої продукції; формування екологічної компетенції учнів та

грунту; припинення будь-якої війни". Глобальні проблеми людства і окремо взятої країни, — у сучасному світі все надто переплетено і взаємопов'язане.

"Саме за таких умов збираються університетські екологи, щоб напрацювати підходи до екологічної політики", — зазначив Президент Малої академії наук **Станіслав Довгий**. І хоча Мала академія наук працює з учнями 8-11 класів, екологічне виховання варто починати якомога раніше, — переконаний пан Довгий. Зрештою, є цікаві напрацювання, які варто вивчати та переймати. У дитсадках дітям в ігровій формі дають знання з екологічної тематики, які є добрим підґрунтям для подальшого навчання та саморозвитку. Зрештою, екологічна освіта — то не лише теоретичні знання. Насамперед, випускник школи — майбутній студент має бути гармонійною особистістю, здатною жити у гармонії із собою та Всесвітом. Варто позбуватися міфів про те, що людина — господар природи, підкорювач довкілля. Чи не час згадати слова В.Вернадського про те, що людина — не витвір природи; вона — сама природа, частина її. Без усвідомлення людини у контексті природи неможливі будь-які зміни.

Екологічна Конституція Землі: міф чи реальність?

Вкрай важливо, аби людина все ж усвідомила себе в контексті природи і навчилася регулювати свою діяльність, що мож-

студентів; аналізують стан довкілля, вплив харчування на здоров'я населення України, А хіба можна обійти таку злободенну проблему, як ситуацію на Сході України? Йдеться про гуманітарну катастрофу, і на ліквідацію її наслідків можуть піти роки. Тож, зрозуміло, що вчені не могли оминати цієї теми (Ірина Третьякова, виконавчий директор ДП "Донецький екологічний інститут", "Деякі аспекти еколого-економічної реабілітації Донбасу"). На важливості вирішення проблем Донбасу наголосив президент Міжнародної асоціації екологів університетів, професор **Анатолій Толстоухов**. Здавалося б, здоровий глузд має перемогти, адже йдеться про виживання людської цивілізації у XXI столітті. Адже будь-які військові дії у будь-якому куточку планети не минають безслідно. Що вже говорити про багатостраждальну Україну, якій судилося перейти не лише крізь війни, але й Чорнобильську катастрофу! І от маємо нове випробовування війною, що загрожує гуманітарною катастрофою. Німецький письменник Курт Воннегут писав: "Нам сьогодні потрібні не такі лідери, що обіцяють остаточну перемогу над Природою, а такі, котрі мають сміливість і розум зрозуміти, що Природа дає нам суворі, але помірні терміни для виконання таких дій, як припинення отруєння повітря, води і

ливе лише на шляху само подолання. Без виховання в дітей благовіння перед життям годі виховати гармонійну особистість, відповідальну за все, що діється у світі. Таким чином, проблема екологічного виховання є пріоритетним не лише для батьків та вчителів, але й таких організацій, як ЮНЕСКО та ЮНЕП (програма ООН з навколишнього середовища). Через прийняття ідеї єдності і партнерства з природою людина має сформувані у своїй свідомості так звану екологічну доміную, яка визначатиме її подальші вчинки. На питанні міжнародно-правової охорони навколишнього середовища детально зупинився директор Інституту

* докiлля * докiлля * докiлля * докiлля * докiлля * докiлля * докiлля *

Екологічна політика: між кризами та реформами

Як вижити у сучасному глобалізованому світі, сповненому екологічними катастрофами та ризиками? Які мають бути стратегічні напрями екологічної політики? Як розширити міжнародне партнерство у галузі екології?

Над цими проблемами міркували провідні українські та зарубіжні вчені, працівники органів управління освіти, навчальних закладів, наукових установ під час проведення Загальних зборів Міжнародної асоціації екологів університетів та міжнародного екологічного форуму "Екологічна політика: між кризами та реформами". Його організатори – Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, Інститут екології економіки і права, Національна академія педагогічних наук України, Міжнародна асоціація екологів університетів (IAUE).

Співорганізаторами Форуму виступили – Інститут магнетизму НАН України і МОН України, Одеський державний екологічний університет, Факультет гуманітарних та природничих наук Пряшівського університету у Пряшеві (Словацька Республіка), Асоціація "Столиця Груп", Уманський національний університет садівництва, Національний центр "Мала академія наук України" та інші організації і установи.

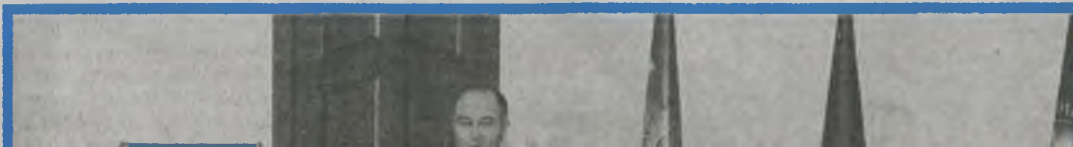
Вітаючи учасників форуму, ректор Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова **Віктор Андрущенко** наголосив на важливості екологічного виховання у нинішніх складних соціально-економічних умовах. Українські та зарубіжні вчені обговорили широкий спектр питань: екологія і соціум; екологія, політика та економіка; екологія, освіта і наука; екологія і здоров'я.

Римський клуб: пошуки глобальних рішень

Михайло Костицький звернув увагу на необхідності усвідомлення національною елітою важливості створення екологічної Конституції Землі. В цьому сенсі показовою є діяльність Римського клубу – міжнародної громадської організації, заснованої у 1968р. задля досліджен-

Римського клубу (увагу привернула також доповідь **Богдана Гаврилишина**) створили тимчасові робочі групи, які подали результати досліджень у вигляді "доповідей Римському клубу". У таких роботах, як "Межі росту", "Стратегія виживання", "За межами століття марнотратства", "Цілі для людства" були розглянуті моделі майбутнього людства. І хоча минули десятиліття, та ідеї, висловлені інтелектуалами Римського клубу, не втрачають актуальності і в наші дні. Тож, як бачимо, під час роботи міжнародного екологічного форуму увага приділялася найрізноманітнішим питанням. Без сумніву, тема "Екологія, соціум, здоров'я" привертає увагу багатьох дослідників. Університетські вчені, студентська молодь працюють над актуальними для нашого суспільства проблемами (Сергій Сосько, "Залежність онкозахворюваності від природного радіаційного фону на прикладі міста Умані"; Людмила Симочко, "Взаємодія рослин та ґрунтових мікроорганізмів в екосистемах Закарпаття"; Олена Хоменко, "Аналіз еко-

держави і права імені В.М. Корецького НАН України, академік Національної академії наук України та Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор **Юрій Шемшученко**. За даними ЮНЕП, зареєстровано 152 багатосторонні договори у галузі міжнародного права з охорони навколишнього середовища. Україна приєдналася до всіх видів міжнародного співробітництва в галузі природи і раціонального використання природних ресурсів.

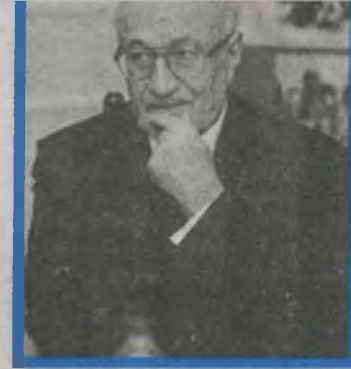
Профільне міністерство підтримує робочі контакти з Європейською економічною комісією ООН,

Всесвітньою метеорологічною організацією, програмами ООН з охорони навколишнього середовища.

В Україні головними джерелами соціоекологічного права є Конституція і комплексний Закон України "Про охорону навколишнього середовища" (1992р.). Охорона і використання окремих природних ресурсів регулюються відповідними кодексами. Так, охорона і використання земель регулюються Земельним кодексом України (1992р.); охорона і використання надр — Кодексом про надра України (1994р.); охорона і використання вод — Водним кодексом України (1972р.); охорона і використання лісів — Лісовим кодексом України (1994р.). Правова охорона і використання тваринного світу регулюються Законом України "Про тваринний світ" (1993р.); правова охорона атмосферного повітря — Законом України "Про охорону атмосферного повітря" (1992р.); правові основи організації, охорони та ефективного використання природно-заповідного фонду України — Законом України "Про природно-заповідний фонд України" (1992р.). "Попри чималу кількість нормативно-правових документів, у наукових колах екологічної Конституції Землі", — говорить Юрій Шемшученко. Якби ця мрія втілилася у життя, було б

легше розв'язувати питання, пов'язані з екологічним судочинством. Крім того, на думку пана Шемшученка, необхідно активніше поширювати правові аспекти серед населення, підвищувати рівень екологічної культури. Юрій Шемшученко, що на часі є створення журналу "Екологічне право", і ця ідея близька багатьом колегам вченого. Серед них, зокрема, і академік Національної академії правових наук України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, доктор юридичних наук, професор **Михайло Костицький**. "Ідея створення екологічної Конституції Землі є надзвичайно актуальною, — говорить Михайло Костицький. — От лише поставимо собі запитання: чи готове до цього людство?" Для того, щоб цей міф став реальністю, людство має позбутися споживачької психології. Справді, будь-який матеріальний комфорт не замінить духовної єдності людини з природою. І хоча б якщо не була міцною нормативно-правова база, без екологічної свідомості навіряд чи можливі кардинальні зміни. Здається, наше око вже звикло до "мальовничих пейзажів": гори сміття у лісі, забруднені парки, засмічені рядки. Невже ідеї В.Вернадського про нашу єдність з природою так і залишаться красивою казкою?

формальна спілка, що об'єднує близько ста вчених, суспільних діячів і керівників міжнародних корпорацій і фондів із 43 країн, які фінансують дослідження. Оскільки під час створення клубу індустріальний світ переживав пік повоєнного періоду, постали питання пошуків гармонії у "розхристаному" світі. На першому засіданні Римського клубу західноєвропейські інтелектуали відзначали, що зростає взаємозалежність країн, тож виникає необхідність нового глобального мислення. Перед дослідниками Римського клубу постала головна проблема: чи можна зберегти здоровий стан регіонального та глобального природного середовища; економічну рівновагу; усталеність суспільного розвитку і добробут людей, якщо неминучі зміни в характері використання енергетичних і сировинних матеріалів, засобах виробництва і споживання в індустріальних країнах, якщо країни і надалі йтимуть шляхом найменшого опору, керуючись тільки вузькими економічними інтересами? Розмірковуючи над цими проблемами, учасники

логічного стану атмосферного повітря та його впливу на здоров'я людини"). Проблема забрудненого повітря — питання номер один для нашого суспільства. Протягом останніх років повітря все більше стає забрудненим від промислової діяльності. Екологи пропонують заходи зі збереження повітряних ресурсів, зокрема впровадження ефективних технологій виробництва; встановлення очисного обладнання для вловлювання шкідливих речовин; контроль за справністю автотранспорту. Звісно, що збереження потребують також водні, лісові, земельні ресурси, тваринний світ. Тож роботи екологам вистачить. Головне, аби питання збереження нашої планети хвилювало не лише їх, але й усіх землян. Адже природа, за влучним визначенням Костянтина Ушинського, є одним із головних чинників виховання, не менш важливим, ніж саме життя.

У кризових умовах, якщо говорити про реформи, без екологічної домінанти — всерівно, що летіти без крил.

**Наталія
ОСИПЧУК,**
кор. "Освіти"

